

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/29/2023
Identifikačné číslo spisu:	3113220451
Dátum vydania rozhodnutia:	28.08.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Alena Adamcová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:3113220451.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu T. Q., nar. H., bytom C., v dovolacom konaní zastúpeného JUDr. Petrom Martiškom, advokátom, so sídlom Jilemnického 2, Trenčín, proti žalovanej V. Q., nar. H., bytom W., právne zastúpenej spoločnosťou JUDr. Róbert Fatura, advokát, s. r. o., so sídlom Centrum 18/23, Považská Bystrica, IČO: 46 528 644, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Róbert Fatura, o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov, vedenom na Okresnom súde Žilina pod sp. zn. CA-11C/57/2013 (pôvodne na bývalom Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 11C/57/2013), o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. marca 2022 sp. zn. 8Co/43/2021, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. marca 2022 sp. zn. 8Co/43/2021 a rozsudok Okresného súdu Čadca z 11. novembra 2020 č. k. 11C/57/2013-395 z r u š u j e a vec vracia Okresnému súdu Žilina na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Bývalý Okresný súd Čadca (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 11. novembra 2020 č. k. 11C/57/2013-395 vyporiadal bezpodielové spoluvlastníctvo žalobcu a žalovanej ako bývalých manželov (ďalej aj „vyporiadanie BSM“) a rozhodol o prikázaní nehnuteľností špecifikovaných vo výroku I. do výlučného vlastníctva žalobcu. Do výlučného vlastníctva žalovanej prikázal finančné prostriedky špecifikované na účtoch uvedených vo výroku II. napadnutého rozsudku. Žalovanej uložil povinnosť zaplatiť žalobcovi na vyrovnanie podielov sumu 11.006,33 eur v lehote 1 mesiaca od právoplatnosti rozsudku (výrok III.) a žiadnej zo strán nepriznal nárok na náhradu trov konania (výrok IV.).

1.1. V odôvodnení rozhodnutia uviedol, že manželstvo strán sporu bolo rozvedené rozsudkom Okresného súdu Čadca z 09. 05. 2011 vydaného v konaní sp. zn. 8C/50/2011, ktorý nadobudol právoplatnosť 08. 06. 2011 a posudzoval, ktoré z vecí označených sporovými stranami patrili ku dňu zániku ich manželstva do BSM.

1.2. Právne vec posudzoval podľa ustanovení § 143, § 148 ods. 1, § 149 ods. 1 a § 150 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej aj „OZ“). Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že do BSM žalobcu a žalobkyne patria nehnuteľnosti (ktoré následne prikázal do výlučného vlastníctva žalobcu) a peňažné sumy na bankových účtoch vo výške zistenej ku dňu právoplatnosti rozvodu manželstva strán (ktoré prikázal do výlučného vlastníctva žalovanej). Hnuteľné veci, ktoré žalobca označil ako veci patriace do BSM nevyporiadal s odôvodnením, že ich žalobca riadne nekonkretizoval, nepredložil doklady o ich nadobudnutí, prípadne ich fotografie. Keďže vyjadrenia sporových strán sa rozchádzali v tom, kde sa tieto veci nachádzajú, či vôbec existujú a v akom stave by mali byť, bolo na žalobcovi dôkazné bremeno, aby uvedené preukázal. Pokiaľ išlo o motorové vozidlo zn. Volkswagen Golf, ŠPZ: I., okresný súd ho nevyporiadal, konštatoval, že bolo zošrotované a strany sa ocitli v dôkaznej núdzi, pokiaľ chceli preukázať jeho hodnotu ku dňu zániku ich BSM. Okresný súd uviedol, že rodinný dom číslo súpisné XXXX, postavený na parc. č. XXXX/X, ako aj táto parcela sú zapísané na LV č. XXXX, pre kat. úz. N. ako výlučné vlastníctvo J. Q., ktoré nadobudla na základe rozhodnutia o povolení vkladu kúpnej zmluvy č. F. z 26. 03. 2008, a preto ho nezaradil do masy BSM.

1.3. Okresný súd ustálil hodnotu čistej masy BSM na 27.884,45 eur s tým, že na každú stranu sporu pripadá podiel v hodnote 13.942,22 eur. Keďže prikázal žalobcovi aktíva v hodnote 2.935,89 eur a žalovanej v hodnote 24.948,56 eur, na vyrovnanie podielu žalobcu uložil žalovanej povinnosť vyplatiť žalobcovi rozdiel medzi sumou, ktorá pripadá na jeho podiel a skutočnými aktívami, ktoré mu boli v rámci vyporiadania prikázané, t. j. sumu 11.006,33 eur. O trovách konania rozhodol podľa § 255 ods. 2 CSP tak, že žiadnej zo strán nepriznal nárok na ich náhradu. Poukázal na to, že nebol viazaný žalobou a spôsob vyporiadania medzi stranami sporu vyplýval z právneho predpisu a u žiadnej zo strán nebolo možné konštatovať úspech alebo neúspech v spore.

2. Krajský súd v Žiline (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 29. marca 2022 sp. zn. 8Co/43/2021 na odvolanie žalobcu rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

2.1. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že odvolacie námietky žalobcu smerovali voči spôsobu vyporiadania finančných prostriedkov vedených na účtoch označených vo výroku II. rozsudku okresného súdu. Okresný súd do vyporiadania zahrnul peňažné prostriedky na predmetných účtoch vo výške vyčíslenej k 08. 06. 2011, t. j. ku dňu zániku BSM rozvodom manželstva strán sporu. Žalobca v odvolaní tvrdil, že na predmetných účtoch počas trvania súdneho konania pribudli aktíva vo forme úrokov z vkladov, ktoré okresný súd do masy BSM nezahrnul. Žalobca však v rámci konania pred súdom prvej inštancie netvrdil, že predmetné účty a finančné prostriedky na nich sú úročené. Okresný súd vychádzal zo správy peňažných ústavov týkajúcich sa zostatku na uvedených účtoch, ktoré boli všetky vedené na meno žalovanej a na základe vykonaného dokazovania výšku finančných prostriedkov ustálil správne. Odvolací súd ďalej uviedol, že nie je možné vysporiadať finančné prostriedky na účte spôsobom, ktorý navrhoval žalobca, teda „prikázať“ vklad na požadovanom účte žalobcovi, bráni tomu právna úprava upravujúca zmluvu o bežnom účte (§ 708 a nasl. Obchodného zákonníka). Banka neskúma vzájomné nároky manželov a spôsob vyporiadania finančných prostriedkov vedených na peňažnom účte, nie je ani prípadným súdnym rozhodnutím, ktorým by boli finančné prostriedky na tomto účte prikázané žalobcovi viazaná, a to z dôvodu existencie právneho vzťahu iba medzi ňou a žalovanou.

2.2. Preskúmaním procesného postupu okresného súdu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého rozsudku, odvolací súd nezistil pochybenie pri vykonávaní dokazovania. Bolo tak vecou žalobcu (ktorý bol navyše zastúpený osobou znalou práva), aby navrhol vykonanie konkrétnych dôkazov. Civilný sporový poriadok upravuje edičnú povinnosť (§ 189), t. j. súd môže uložiť tomu, kto má potrebnú vec na zistenie skutkového stavu, aby ju predložil, informačnú povinnosť (§ 190), v zmysle ktorej každý je povinný na požiadanie súdu bezodkladne písomne oznámiť skutočnosti, ktoré majú význam pre konanie a rozhodnutie súdu, prípadne ako jeden z dôkazných prostriedkov obhliadku (§ 211). Je však na strane sporu, či použitie týchto inštitútov uplatní. Keďže ich žalobca nevyužil, okresný súd dospel k správne

záveru, že nepreukázal tvrdenia o existencii ním označených hnuiteľných vecí, ktoré mali byť zaradené do masy BSM. Odvolací súd sa ďalšími podaniami žalobcu (doručenými po uplynutí odvolacej lehoty) už nemohol zaoberať.

3. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal žalobca (ďalej aj „dovolateľ“) dovolanie, prípustnosť ktorého odôvodnil poukazom na ustanovenia § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP. Navrhol napadnutý rozsudok zrušiť spolu s rozsudkom okresného súdu a vec vrátiť na ďalšie konanie. Pokiaľ namietal, že súdy mu nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu jeho práva na spravodlivý proces (§ 420 písm. f) CSP), poukázal predovšetkým na záver odvolacieho súdu o tom, že žalobca - dovolateľ netvrdil, že predmetné účty a finančné prostriedky na nich sú úročené. Podľa žalobcu je tento záver nesprávny a nemá oporu v obsahu súdneho spisu, pričom odvolací súd sa nedostatočne vysporiadal s odvolacou námietkou v tomto smere. Poukázal na svoje podania v spise, ktoré závery odvolacieho súdu spochybňujú. Rovnako sa odvolací súd podľa dovolateľa nevysporiadal s jeho námietkou, pokiaľ ide o zahrnutie sumy 10.000 eur do sumy BSM, ktoré mala žalovaná vybrať z vkladnej knižky a požičať jednej z príbuzných. Taktiež poukázal na rozpor medzi rozhodnutím okresného a krajského súdu, pokiaľ šlo o zahrnutie hnuiteľných vecí do sumy BSM. Napokon súdy sa nevysporiadali ani s jeho tvrdeniami a návrhmi týkajúcimi sa rodinného domu v N. a nevykonali navrhované dôkazy.

3.1. Pokiaľ šlo o prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 CSP dovolateľ vymedzil nesprávne právne posúdenie otázky dôkazného bremena použitia sumy 10.000 eur, ktoré mala vybrať zo spoločných peňazí žalovaná, v súlade s ustanovením § 144 OZ. Poukázal na rozhodnutia R 42/1972 a sp. zn. 2Cdo/122/2006. Odvolací súd, ale aj súd prvej inštancie ďalej podľa názoru dovolateľa nesprávne právne posúdili právnu otázku, ktorá zo sporových strán má niesť dôkazné bremeno v otázke preukázania existencie hnuiteľných vecí patriacich do masy BSM, resp. ich hodnoty s poukazom na právny názor iného odvolacieho súdu.

4. Žalovaná vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že skutočnosti v ňom uvedené sú irelevantné, lebo konajúce súdy sa s vecou dostatočne a náležitým spôsobom vysporiadali. Navrhla, aby dovolací súd dovolanie zamietol ako nedôvodné a zároveň si uplatnila náhradu trov dovolacieho konania.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP), a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

6. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

7. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu- ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu

prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

8. Podľa § 420 CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

9. Podľa § 431 CSP dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada.

10. Podľa § 440 CSP dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný tak, ako sú obsahovo vymedzené v podanom dovolaní.

11. Hlavnými znakmi charakterizujúcimi procesnú vadu uvedenú v ustanovení § 420 písm. f) CSP sú zásah súdu do práva na spravodlivý proces a nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia v takej miere (intenzite), v dôsledku ktorej došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstata práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky a ich spravodlivé rozhodnutie (I. ÚS 26/94).

12. V preskúmvanej veci predmetom dovolacieho prieskumu bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu o potvrdení rozsudku vydaného súdom prvej inštancie, týkajúceho sa vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva.

13. Rozsudok musí obsahovať odôvodnenie preukázateľne vychádzajúce z objektívneho postupu súdu pri zisťovaní skutkového stavu pre rozhodnutie. Súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa nároku, o ktorom rozsudkom rozhoduje a musí byť z neho zrejmé, ako o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil. Argumentácia súdu má byť koherentná a rozhodnutie konzistentné.

14. V rozsudku musí byť posúdený celý predmet konania v jeho komplexnosti, vo všetkých problematických otázkach, ktoré sú súdnym konaním otvorené. Súd je v konaní povinný sa dostatočne zaoberať s argumentami, ktoré žalovaný nárok podporujú, aj s tými, ktoré ho spochybňujú. Aby rozsudok bol preskúmateľný a mohol byť dostatočným podkladom pre uskutočnenie prieskumu v opravnom konaní z hľadiska posúdenia jeho vecnej správnosti, súd sa v ňom musí vysporiadať so všetkými skutkovými a právnymi otázkami týkajúcimi sa predmetu konania a musí byť z neho zrejmé, na základe akých dôvodov o prejednávanej veci rozhodol, na základe akých skutočností a dôkazov a ako vec právne posúdil.

15. Z okolností preskúmvanej veci vyplýva, že dovolateľ opodstatnene namietal nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia z dôvodu, že dovolací súd v rozpore s ustanovením § 387 ods. 3 CSP s a náležite nevysporiadal s relevantnými námietkami uplatnenými žalobcom v odvolacom konaní, najmä že súd prvej inštancie pri vyporiadaní BSM nebral do úvahy skutočnosť, že vyporiadavané finančné prostriedky na účtoch boli za daný čas úročené a nevzal tento nárast ich hodnoty pri vyporiadaní do úvahy.

16. Krajský súd v predmetnej veci konštatoval postačujúce zistenie skutkového stavu potrebné pre

rozhodnutie veci, ako aj z vykonaného dokazovania vychádzajúce správne právne posúdenie. Podľa neho z odôvodnenia prvoinštančného rozsudku je zrejмый vzťah medzi skutkovými zisteniami, úvahami pri hodnotení dôkazov a právnym záverom. Odvolací súd sa stotožnil s odôvodnením rozhodnutia súdu prvej inštancie vo vzťahu k meritu veci a k odvolacím námietkam žalobcu dodal, že v základnom konaní netvrdil, že by predmetné účty boli úročené.

16.1. Ako je uvedené vyššie, dovolateľ namietal voči záverom súdu prvej inštancie o. i. vo vzťahu k zahrnutiu úročenia predmetných úrokov z finančných prostriedkov do vyporiadania BSM.

17. Z obsahu odôvodnenia napadnutého rozhodnutia vyplýva, že odvolací súd sa nezaoberal jednotlivými odvolacími námietkami žalobcu v dostatočnom rozsahu, resp. z obsahu spisu vyplýva, že niektoré z tvrdení v odvolaní dostatočne nepreveril, resp. v rozpore s obsahom spisu zaujal opačný názor. Konkrétne ide o tvrdenie žalobcu podstatné pre spravodlivé vyporiadanie BSM, týkajúce sa úrokov na účtoch, ktoré sú plodom finančných prostriedkov, ktoré boli predmetom BSM. Ak by boli totiž predmetom vyporiadania aj úroky na finančných prostriedkoch, pravdepodobne by boli priznané sumy vzájomného vyporiadania medzi bývalými manželmi iné. Odvolací súd sa s týmito námietkami žalobcu v odvolaní vysporiadal so záverom, že žalobca v konaní pred súdom prvej inštancie netvrdil, že účty a finančné prostriedky sú úročené. Tento úsudok je však v rozpore s obsahom spisu a spôsobuje zmätočnosť napadnutého rozhodnutia. Ako správne tvrdí dovolateľ vo svojom opravnom prostriedku (viď podania žalobcu na č. I. 297 a 352), počas konania poukazoval aj na úroky vyplývajúce z vyporiadavaných finančných prostriedkov na predmetných účtoch. Keďže ide o podstatnú vec pre konanie, s ktorou sa súd prvej inštancie nezaoberal, aj keď s tvrdeniami žalobcu v tomto smere bol (mal byť) oboznámený, spôsobuje to nepreskúmateľnosť a zmätočnosť jeho rozhodnutia. Za stavu, že túto vadu odvolací súd neodstránil, dokonca sa s ňou vysporiadal fakticky nesprávnym tvrdením, je rovnakou vadou postihnuté aj jeho rozhodnutie a dovolací súd nemal inú možnosť, ako obe rozhodnutia tvoriace organicky jeden celok (I. ÚS 259/2018) zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie súdu prvej inštancie.

18. V zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy vyžaduje, aby sa súd jasným, právne korektným a zrozumiteľným spôsobom vyrovnal so všetkými skutkovými a právnymi skutočnosťami, ktoré sú pre jeho rozhodnutie vo veci podstatné a právne významné (IV. ÚS 14/07). Věcná spojitost' odôvodnenia rozhodnutia s princípom práva na spravodlivý proces garantuje každému účastníkovi konania, že vydaný rozsudok musí spĺňať limity zrozumiteľného, určitého a logicky odôvodneného rozsudku.

19. S ohľadom na vyššie uvedené dovolací súd na záver dodáva, že uplatnený dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP bol dôvodný, lebo náležitým neodôvodnením napadnutého rozhodnutia aj rozhodnutia súdu prvej inštancie, došlo k porušeniu procesných práv strany v takej miere, že možno konštatovať porušenie práva na spravodlivý proces zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru, v ktorom je implikované právo na súdnu ochranu zaručené čl. 46 ods. 1 ústavy.

20. Rozhodovacia prax najvyššieho súdu je ustálená v tom, že ak v konaní došlo k procesnej vade uvedenej v ustanovení § 420 CSP, dovolaním napadnuté rozhodnutie je potrebné zrušiť bez toho, aby sa dovolací súd zaoberal správnosťou právnych záverov, na ktorých spočíva zrušované rozhodnutie súdu (napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/44/2015, 2Cdo/111/2014, 3Cdo/4/2012, 4Cdo/263/2013, 5Cdo/241/2013, 6Cdo/591/2015, 7Cdo/212/2014, 8Cdo/137/2015).

21. Z uvedených dôvodov dovolací súd zrušil napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu a rozhodnutie súdu prvej inštancie, lebo nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie (§ 449 ods. 1, 2 v spojení s § 450 CSP).

22. V ďalšom konaní je úlohou súdu prvej inštancie vo veci konať a na základe výsledkov vykonaného dokazovania rozsudkom vo veci samej v súlade s ustanovením § 212 ods. 1 CSP rozhodnúť.

Vysloveným právnym názorom dovolacieho súdu v tomto uznesení je súd viazaný (§ 455 CSP).

23. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

24. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.